

Numărul 7. Oradea-mare 13/25 februarie 1900. Anul XXXVI.

Apare duminica. Abonament pe an 16 coroane, pe 1/2 de an 8, pe 3 luni 4. Pentru România pe an 20 lei

Inocențiu Klein.

DE EUDOXIU BARON DE HURMUZAKI.

(Urmare.)

Auditorul general P. Jánosi, un iezuit orgolios și sinsetat de stăpânire, a făcut în timpul funcționării sale tot ceea ce i-a stat prin putințe, ca să moaie pe statornicul episcop Klein și să-l facă, în paguba ritului grecesc, accesibil pentru planurile de unificare ale ultracatolicilor. Curajosul episcop a isbutit înse să înlătore în anul 1741 pe sfetnicul superior și să-l înlocuiască cu alt iezuit, P. Iosif Balog. După acest prim succes, ce-i drept curat personal, iar nu principal, episcopul Klein s'a pus cu toată căldura și cu inima întreaga să introducă în biserică și în diecesa sa ritul grecesc fără de nici o scaderă, ceea ce nu putea să fie pe placul conventului Iezuiților, nici pe al Curții împărătești, ei le luă, din contra, ori-si-ce nădejde de isbânda celor preocupăți de tendințe de unificare. Cuprins cu atât mai vortos de conștiința valorii sale, el s'a aratat de aici înainte față cu iezuitul auditor general cu mult mai nesupus și mai independent decât în trecut, a refuzat Iezuiților direcțiunea instrucțiunii, pe care o cereau, și în genere, nu avea față cu densii sfiala, la care se așteptau din partea lui. Drept urmare s'aun adunat sub

conducerea auditorului general P. Balog adversarii episcopului și anume ceilalți iezuiți, mai mulți dintre fruntașii provinciei și oameni veniți de aiurea, apoi vicarul episcopesc Petru Aron, cu toate că era nepot al lui Klein, și au format o conjurațiune, al căreia scop era răsturnarea episcopului. Ei îl acusa

decă la împărăteasa de fel de fel de abuzuri și neregularități și anume, că el în sinodul diecesan a pus alternativa între schimbarea religiei și cererea mijlocirii; că el ar dispune să se citească în biserică din cărțile neuniților; că el pune 'n parochii preoți hirotoniți de episcopi neuniți și dă la o parte pe cei din țară; că el nu a întimpinat cu destula energie pe călugărul Visarion din Bosnia, un agitator și predicator antiunionist, când acesta a făcut prin țara caletoria sa de propogandă; că el împedea progresul uniunii; că el a îndrăsnit, în sfârșit, a cere de la imperatul în numele și din însărcinarea poporului și al clerului privilegiu, la care populațiunea ardeleana, mulțumită cu starea în care se află, în adevăr nici că se

CONTESA CHOTEK.

gândește.

Ceea ce le dădea acestor acușatimi rădâm și le asigură succesul dorit, era nu numai supărătoarea opozițiune a episcopului Klein contra contopirii în latinism, ci în acelaș grad și procedarea lui barbătească și hotărâtă în cestiunea privilegiilor naționale ale Ro-

mânilor, procedare, prin care a iritat și a ridicat contra sa atât Curtea, cât și clerul catolic, atât pe nobili, care stăpâneau pământul, cât și pe cele trei națiuni ale țării și pe fiii celor trei religii recipiate acatolice. În cursul sesiunii dietale ce se urmă tocmai în acest timp, activitatea lui n'a rămas numai confesională și bisericească, ci a luat și o direcțiune națională și politică, prin care și-a făcut pretutindenea adversarii noștri și i-a încurajat pe Iesuiți să lupte pe față.

Mână 'n mână cu prigonirea cea aspră a Românilor stăruitori în credință, mergea ocrotirea și sprijinirea cu tot dinadinsul a celor uniți, aproape 500.000 suflete. Printr'un decret împărătesc din anul 1733, i s'a acordat episcopului unit după vremuri scaun și vot, rang și titlu în rândul staturilor și 'n al baronilor țării, deci confesiunea a primit onoruri în pesoana șefului ei. Lipsa de independență și neîmplinirea altor cereri, a fost astfel acoperită cu o spoială de distincțiuni exterioare, și se speră, ca astfel uniții vor fi molcomiți și pe viitor în ceea ce privește promisiunile mai importante, a cărora împlinire o așteptau de decuii înședat. Cu toate pedecile și amânările ce atât adversarii, cât și binevoitorii puneau în calea desrobirii Românilor uniți, anteluptatorul energie, prudent și curajos al acestora, episcopul Făgărașului Ioan baron de Klein, a știut face, ca limba cumpenei să se plece în favorul lor.

În greaua lui pozițiune de conducător politic-bisericesc al Românilor uniți, el eră, prin îndoita natură a chemării sale, nevoit a lupta în cestiuni confesionale, ce-i drept, numai contra acatolicilor, înse în cestiuni privitoare la interesele populațiunii față cu domni de pământ, atât contra catolicilor, cât și contra acatolicilor și să ridice în ciuda amândurora la deplina îndreptățire pe poporul asuprit deopotrivă de unii și de alții; astfel el a desfășurat un zel atât de călduros și o energie atât de neînfrântă, încât numeroasele greutăți, nu puteau să împedecă izbânda cauzei reprezentate de densus.

Când a venit, cu ocaziunea ureării în scaun a Mariei Teresiei, la ordinea zilei confirmarea de privilegiu ce trebuia să se facă, ca de obicei, episcopul Klein a stăruit în numele coreligionarilor sei asupra drepturilor bisericii și ale națiunii unite în toată întinderea lor. El a cerut recunoașterea și confirmarea în toată forma a următoarelor drepturi și aședămintele, care dintru început li se conveniau uniților, dacă parte erau contestate, parte erau nesocotite: să fie pus clerului unit în rând cu cel romano-catolic, în ceea ce privește privilegiile și înunitățile, deci să fie descărcat de ori-și-ce sarcina, cum sunt dijele, vămile, taxele etc.; să se pună la dispozițiune fiecarui preot un loc pentru casa parochială, potrivit cu mărimea comunei; să se asigneze mijloacele de existență pentru clerul unit în formă de dijmă, pătrimi ori pe porțiune canonică; să se încuviințeze a se zidi biserica în fiecare parochie unită, precum și în comune amestecate, în care majoritatea e trecută la uniune; să se doteze teologul catolic delegat dintr'un fond deosebit de cel destinat pentru întreținerea episcopului; să nu se mai permită, ca domni de pământ să trateze pe feciorii de preot ca iobagi și robi ai pământului, deci ca articolul de lege 69 din 1723 emis pentru Ungaria sa aiba valoare și în Ardeal. La aceste cereri bisericești se mai adăugau apoi și altele de natura politică și administrativă.

Între acestea eră cererea, ca în virtutea articolului 3 din diploma de la 19 martie 1701 a împăratului Leopold I, Români uniți să fie socotiți după pozițiunea domiciliului lor la celelalte națiuni legal recipiate în ceea ce privește funcțiunile și avantajele politice și bisericești, ori ca diploma împărătească mai sus amintită să fie, cel puțin, confirmată din nou în toată întinderea ei; ca episcopului de Făgăraș după vremuri să i se acorde scaun și vot, ca consilier, în guvernul țării și ca în același timp nobilii români uniți, al cărora număr după afirmarea episcopului, se urea la 700, să poată aspira la dignitățile mai înalte ale țării și anume la căpitanatul ținuturilor Făgăraș și Chioara, la postul de comite suprem în comitatul Hunedoarei, la trei locuri de consilieri ai tablei regești și să fie admiși și la alte funcțiuni, precum și în breslele industriale. O altă cerere eră, ca trei preoți și trei laici de rit unit, recomandați de episcopul precum și de teologul catolic delegat, să între ca membrii cu drepturi depline în adunarea staturilor; ca oprirea copiilor români de la școală să fie întredisă sub pedeapsă de 100 fl.; ca toate legile ori dispozițiunile introduse de staturi în detrimentul uniunii, să iasă din vigoare, iar privilegiile și scaturile acordate uniților de împărații, regii ori principii de mai nainte, să fie din nou aprobate și confirmate în toată forma. Domni de pământ au, afara de aceste, să fie oprți, prin reducerea dărilor de roboata, a însărcină peste măsură pe iobagii lor uniți, ceea ce, durere, prea adeseori se întâmplă; iar în fundul regiu, unde sunt numai coloni liberi, uniții să fie scutiți deplin de roboată. Episcopul cere, în sfârșit, ca Blasul, destinat în mod definitiv ca loc de reședință episcopicească și de catedrală, să fie declarat oraș, scutit de beilie și de înevartirare și înzestrat cu dreptul de a trimite doi deputați în dieta, fiind obligat a plăti, afară de taxa către episcop, numai încă câte un florin de aur pe an în cassa statului pentru fiecare bucată de pământ vândută.¹

Aceste cereri ale uniților, deși pe cât de drepte în esența lor, pe atât de neîndoiș legitime, n'au putut să găsească la acatolici și la staturi, în genere, nici la guvernul țării și la cancelaria aulică transilvană bună primire, pentru ca sa fie recomandate tronului. De aceea episcopul Klein a petrecut timp de cinei pătrare de an la Viena și a combătut cu tot zelul uneltirile, prin care adversarii lui își dedeau silința să amâne rezolvarea cestiunii și s'o zădărnicească în viitor.

Calătorind Maria Teresia pe timpul acesta la Praga spre a se încoronă, ea a instituit o comisiune aulică, care, dimpreună cu contele Gyulaffy, cancelarul aulic al Transilvaniei, avea să ra în cercetare toate punctele cererilor făcute de uniți și să-i facă despre aceasta raport după întoarcerea ei. De aceea i-a spus episcopului Klein să aștepte rezultatul la Viena. Trecuse un an întreg fara ca sa se fi luat vre-o hotărâre, când clerul român unit și o parte din poporul din Ardeal, cuprins de îngrijiri nerabdatoare, i-a venit episcopului într'ajutor prin o nouă cerere adresata Regentei. Ei incredințeaza în petițiunea lor pe împărăteasa despre supunerea lor și despre fideli-

¹ Synopsis petitionum Cleri et Nationis Valachico-Græci-Ritus unitæ dto 1744. Opinio Cancellariæ Regiæ-Aulicæ Transylvaniae dto 1743. Replica Episcopi Fogarasiensis super data opinione Cancellariæ Aulicæ-Transylvaniae. dto 1743.

tatea plină de jertfă, pe care totdeauna și față cu ori ce dușman sînt gata s'o dovedească față cu tronul. Confirmarea din nou și realizarea drepturilor, privilegiilor și libertăților lor cu toate aceste întimpinări mari greutăți și anume nu atât pentru că cererile lor ar fi poate nelegitime, ci din cauza rezistenței îndărătnice a adversarilor uniunii și ai națiunii. Astfel poporul, care dintre toate poartă cele mai grele sarcini în Ardeal, se afla mereu în dureroasa nesiguranță în ceea ce privește viitorul său și tot nu poate să se dumirească, dacă va primi ori nu din mîinile imperatesei milă și dragoste, ori e osândit a plînge cu lacrimi de sînge peira deplină a sa și a urmașilor sei și va trebui să-și îngroape în pămîntul rece inima frîntă de amariciune și de desnadăjduire. Și după toate aparențele aceasta îi așteptă, dacă episcopul Klein se va întoarce de la Curte mai înainte de a-și fi împlinit misiunea. Ei se mîngăie cu toate acestea cu speranța neschimbată, că Dumnezeu cel atot-puternic, care a dus totdeauna la mîrire și la biruință pe principii evlavioși și iubitori de dreptate, va respăși și pe Regenta austriacă cu gloria reșoșnică și cu mîrirea bunei stări pentru că poporului român asupra și reu despuiat i-a făcut dreptatea, care nu li se poate refușă în asemenea împregiurări nici chiar Ovreilor și păgînilor. De oare-ce, în sfîrșit dușmanii Romînilor au făcut afirmațiunea pe cît de categorică, pe atît de neîntemeiată, că uniții nu iau catolicismul în serios, aceștia declară cu toții și fiecare pentru sine, că sînt gata să jure din nou uniunea îndată ce plîngerile și cererile lor vor fi fost rezolvate în mod satisfăcător, de și abia de curînd au făcut acest jurament; iar aceia, cari ar fi refușând acest jurament, să fie excluși de la toate drepturile, avantajele și ușurările ce li se acordă din partea Prințepelui. În genunchi și plini de durere, în numele patimilor lui Christos și cu suspinuri îndreptate spre cer roaga uniții pe împărăteasa să asculte plîngerile lor și să îplinească cererile lor, „pentru că (folosind vorbele lor), în viitor să nu mai domnească asupra noastră creșia, ci adevărata biserică romano-catolică, și atît noi, cît și urmașii noștri, până la sfîrșitul lumii să putem dice ca vecinică laudă: Maria Teresia, regina apostolică, a făcut ca să avem parte de-o potrivă cu alți fit credincioși ai țerii atît de fericeirea vremelnica cît și de cea sufletescă.¹⁾

Înderetnicia adversarilor cu toate aceste nu s'a mutat, ci zelul lor, din contra, a crescut din zi în zi. Episcopul adus la nerăbdare și la indignațiune i s'a plîns de aceasta cu amariciune împărătesei și i-a descriș cu colori viu nedreptatea făcută uniților, ceea ce mulți puneau cu îndărătnicie la îndoială. O națiune prin fidelitate și număr pe cît de respectabilă, pe atît de însemnată, a căreia parte unită numără jumătate milion de suflete, e osândită și împinsă din vina celorlalte națiuni mai puțin numeroase la o soarta cu mult mai reu și mai umilitoare decît a celor mai desprețuite populațiuni de pe toată fața pămîntului, a Ovreilor din țerii creditare.

(Va urmă.)

Traducere de:

IOAN SLAVICI.

¹⁾ Blutfließendes kniefälliges Bitten des mit der wahren römisch-katholischen Kirchen vereinigten siebenbürgisch-wallachischen Cleri und Nationis um allergnädigste Ansehung des unvermehnten blutigen Bitten; an die Allergnädigste Königin und Frau Frau dto 1744.

La frontieră.

*Căile ferate repeși,
Sirme d'electricitate,
În a lor comunicare
Ori cînd pot fi 'mpedecate.*

*Da 'ntre fii de-acecaș mamă
Frontiera-î ficțiune;
Peste munți vîzduhul însuș
Le dă respirări comune.*

*A nostr' dor, a lor gîndire,
Nu pot fi împedecate,
Dintr'o parte-a lumii 'n alta,
Ca un fulger a străbate...*

*Cînd prin tulnicul de munte.
Cînd prin fluierul de vale,
Aruncînd peste hotare
Doina noastră cea de jale*

*O putere ne uneșce
Ce-o avem în limbă, 'n sînge,
Mîi de anî ca moștenire...
Ce în veci nu se va stînge.*

Bran 3 aug. 1899.

Diua St. Panteleimon.

IOS. ROMAN.

Un duel.

-- Fragment din o piesă. --

Scena VII.

DUMBESCU, AZUGAN, SEVASTITA, AGLAIA,
GRIGORE.

DUMBESCU (intrînd, în haine de călătorie.) Bună ziua, copii! (Sărută pe Sevastita și pe Aglaia, lui Ianca îi strînge mîna.) Ve mirați, nu-i asă, de venirea mea! N'am avut timp să ve prevestesc... Ce mai faceți? Sînteți bine?

IANCU. Nu se poate mai bine.

SEVASTITA. Și dta tată?

DUMBESCU. Slavă Domnului, sînt sînetos. (Zîrînd pe Grigore.) Și dta ești aici? Te credeam de parte. Nu te-ai însurat încă? Bagă de seamă, că rămîi holțeu tomnatic și n'ai să-ți capeți nevastă după plac. (Îi dă mîna.)

GRIGORE. Prefer să nu me 'nsor, decît să-mi fie una care nu-mi place.

DUMBESCU (încet Sevastitei.) Ce caută omul acesta la voi? (Tare, lui Grigore.) Mai stai mult la Sinaia?

GRIGORE. Nu cred.

DUMBESCU. Nici nu-i bine ca tinerii cu rîvnă de muncă să-si piardă vremea p'alec... Eu n'aș vinîi nici odată, că de atîta cocoțare mi se face pîrul măciucă... (Cătră ceialalți.) Nici acuma n'am vinîi de bună

voie. Am fost ales președinte într'un juriu de onoare care se ține aici. Când vorba e de repararea onoarei, nu pot să refuz concursul meu . . . Cel puțin am și privilegiul să ve ved. Me bucur că ve găsește sănetoși... (Aglaiă.) Da tu puilul tatei, de ce ești așa de abătuta? Part bolnavă.

AGLAIIA. Nu sânt, tătucule dragă. Și chiar să flui, vedându-te m'ăș vindecă numai decăt, că me iubesci sincer.

Scena VIII.

Acceăș și MARIA, apoi PERIȘAN.

MARIA. Un coonaș cere voie să între. (Predă lui Iancu o cartă de vizită.)

IANCU (cctind cartă.) Mariu Perišan . . . Nu-l cunose.

DUMBESCU. E fiul unui bun prieten. Densul are afacerea de onoare pentru care am vinit. (Mariet.) Spune-i să poftescă. (Maria ese.) Tată-seu este un om cum se cade: de sigur și fiul are să fie tot astfel.

PERIȘAN (intrând.) Mariu Perišan, licențiat în litere. (Face complimente.)

DUMBESCU (dându-i mâna.) Îmi pare bine. Am copilărit cu tată-teu și de atunci sântem tot prieten. Afând că e vorba de onoarea fiului se, am venit cu plăcere să-mi fac datoria. Care va să dică chestiunea e gravă?

PERIȘAN. Da. Am dat o palmă protivnicului meu, care la rândul se m'a provocat; secundantii mei înse îi contestă dreptul d'a puté cere satisfacție. Iată cuvântul pentru care ambele părți au cadut de acord să se instiue un juriu de onoare.

DUMBESCU. Prea bine. Tu înse ești hotărît a te bate.

PERIȘAN. Se înțelege. Am fost doar provocat. Ar fi o lașitate să me retrag.

DUMBESCU. Ești vrednic fiu al tătă-ne-to. Onoarea mai presus de toate. Așă-mi plac tinerii. Sabie sau pistol?

PERIȘAN. Nu-mi pasă orî ce. De o potrivă mănuese amânduoc. Înse tocmai siguranța aceasta me neliniștesc.

DUMBESCU. Cum? Nu te înțeleg.

PERIȘAN. Mi-i milă de protivnicul meu.

DUMBESCU. De ce să-ți fie?! Dacă te-a ofensat, nu merită să-l cruți.

PERIȘAN. Densul este un tiner cu mare viitor, are un talent literar mult apretiat: ar fi mare perdere pentru cultura națională, dacă un poet ca Stelescu s'ar stînge tocmai în calea avântului se. În interesul literaturii ve rog dară, să ve puneți în cumpănă autoritatea să nu fim siliți a ne bate, spre a nu-l expune astfel unei eventualități fatale.

DUMBESCU. Înțeleg, suflet marinimos ce ești, înțeleg. De șicam asta mai nainte, remâncam acasă. Cunoscând pe tată-teu, gândiam că-i seamenî și ai un duel serios.

PERIȘAN. E foarte serios.

DUMBESCU. Atunci nu te rugă — pentru protivnicul te . . . Las să curgă puțin sânge . . . să v'aduceți aminte.

PERIȘAN. Eu am cerut numai să-mi liniștesc conștiința . . . Acum fie ce-a fi . . . (Complimentează și ese.)

Scena IX.

Acceăș și Maria, apoi STELESCU.

AGLAIIA. Te rog și cu tătucă, fă totul să nu se țină duclul. Ar fi păcat să moară un poet ca Stelescu.

DUMBESCU. Îl cunoșci și tu?

AGLAIIA. Personal nu. Dar poeziile lui m'au încântat.

DUMBESCU. N'avé frică. *Acesta* n'are să-l omoară.

MARIA (intrând.) Un coonaș m'a rugat să-l anunț. (Predă o cartă de vizită lui Iancu.)

IANCU (cctind.) Tului Stelescu.

AGLAIIA. Poetul!

DUMBESCU. Protivnicul temut. (Mariet.) Spune-i să poftescă. (Maria ese.)

AGLAIIA. Ce bine-mi pare că am să-l cunose.

STELESCU (intrând.) Tului Stelescu. Aș avé o vorbă eu dl Dumbescu.

DUMBESCU. Poți să spuți tot ce vrei. Sântem în familie.

STELESCU. Am o afacere de onoare cu dl Mariu Perišan.

DUMBESCU. Și ce vrei de la mine?

STELESCU. Domnule, ca om cinstit, me simt dator a ve pune în cunoșcință de cauză, că situaținea noastră, a combatenților, e inegală. Eu sânt un băiat sărac, fără părinti, fără rude, fără poziție socială; moartea mea nici că s'ar simți; pe mine poate nime nu m'ar plânge. Cătă vreme protivnicul meu e din o familie distinsă și bogată, are un viitor strălucit; moartea lui ar fi dar o perdere foarte păgubitoare atât pentru familie, cât și pentru țară. Șansele duclului sânt necalculabile. Toată viața aș fi neconsolabil, dacă eu i-ăș prieuinu moartea . . . În interesul unui scop mai înalt, umanitar și patriotic în acelaș timp, — ve rog dară usați de influența dvoastre ca chestiunea aceasta să se poată complană pe teren pacinic, menținându-ne, fireșec, amându onoarea de cavaleri.

DUMBESCU. Scurtă vorbă, îți temi pelea.

STELESCU. Eu?

DUMBESCU. Întoemăi ca protivnicul d'tale, care chiar acuma mi-a propus asemenea rugare. Înse eu n'am vinit la jucăria; dacă v'ați necinstit, bateți-ve!

IANCU. Da, da.

STELESCU. Eu n'am vorbit în interesul meu și fiți sigur că n'am să dosese. (Face un compliment și ese.)

Scena X.

Acceăș, fără STELESCU.

DUMBESCU. Pentru fleacul acesta am părăsit eu liniștea de acasă? Astfel de oameni tratează chestii de onoare și me aleg președinte al juriului? Ce scârbă! Me mir că nu i-am dat afară . . . Bine. Dacă m'au chemat, am să le trag o lecție. Șeiu că *le-a trece pofta, d'ai jucă duel.

IOSIF VULCAN.

P A I N G E N U L

Lăcrămioara.

Ești floarea zorilor... o șeică,

Te-am așteptat o noapte 'ntreagă

S'alini o inimă pribeagă,

S'aduci lumină 'ntr'un pustiu.

Credeam că-s mort... și-acuma țară

Viața mea-î o primă-vară.

Mi-aduc și flori... din care vâi

Mi le-ai cules pline de rouă?

Din toate n'o să ții făr' două,

Căci două flori sînt ochii tăi.

Dar ce-î de staț așă uitată,

De ce ți-e fruntea înorată?

Tu șeică... că vin încă de mult

În fiecare dimineață

Pe vreme bună și pe ceață,

Cuvîntul tău ca să-l ascult,

Și mă-e drag să staț cu tine.

Să rătăcim prin lumii senine

Dar ați... la dealul fermecat

Un părăiaș plîngea sub stîncă...

S'alini durerea lui adîncă...

De milă că l-am sărutat.

El a tăcut atunci ce-î drept,

Dar mi-a aprins un foc în piept.

Și n'am cuvînt a-l blestema,

Zadarnic i-aș scedă iscorul...

El ce-î de vină visătorul

Că-l desmierdase buza mea?

Mă duc... remăi de-acum cu bine,

Eu nu mă pot veni la tine!

Nu te 'nristă... o să-ți trimit

Pe undă lui o lăcrămioară

În zori, tu ești în dămbăvțoară,

Oprește valul prîdădit.

Ridică floarea și-o sărută.

În ea-î speranța ta pierdută...

De mult... din vremuri aurii

Aștept cucernic zorii zilei,

Visînd la zîmbetul copilului...

De mult... în fie-care zi,

În zori me duc în dămbăvțoară

Și ții frumoasa lăcrămioară...

Priviți cum vine ațurînd

Culecată 'n leagănu de unde...

Acum tresare... acum s'ascunde

Și vine țarăș suridînd...

E lăcrămioara dela ea,

Speranța mea..., viața mea!

Curentul național în literatură rusească.

Peatra fundamentală a direcțiunii naționale în literatură rusească a pus-o Nicolau Gogol. Antecesorii lui Puschkin și Lermontov încă s'au girat de scriitorii naționali, dar arogarea dreptului acestuia li s'a denegat deja din partea criticilor competenți. Ei n'au putut fi scriitorii naționali, de oare-ce n'au cunoscut, n'au studiat poporul, ființa acestuia în toată întregimea ei, cu toate părțile ei cele bune și cele rele. Ei au aparținut „societății civilizate” rusești, care întru toate și-a însușit cultura vestică. Toate scrierile lor sînt o icoană fidelă a societății acesteia cu o civilizațiune străină. În general din scrierile lor iasă la iveală influința covîrsitoare a cultorei vestice. Influența aceasta ne-o și putem explica, cînd stăm și judecăm cît de greu este a te emancipa cu totul de sub influința aceleia curent literar, cu ale căruia produse ți-ai nutrit tot mereu spiritul.

Adeverat aflî în tipurile, caracterele lor și trăsături rusești, căci fiind de naștere ruși, în urma urmelor nici ei nu s'au putut desbrăca de tot ce-i ruse; dar trăsăturile fundamentale nu sînt cele naționale rusești atît de caracteristice pentru popor, prin cari să ni se reoglindeze toate însușirile naționale ale acestuia. Dacă luăm mai departe în considerare contrastele, cari au existat și există încă și 'n ziua d'azi între poporul de rînd ruse și între „societatea civilizată” rusească, atunci pe ei, ca pe aparținătorii „societății civilizate”, cu atît mai puțin îi putem numi cultivatorii ai literaturii naționale rusești.

Fără îndoială ambii au îmbogățit cu multe scrieri valoroase literatura rusească, dar n'au scris în spirit național. În toate scrierile lor înse nu aflî o idee nouă, ei nu urmarese nici un scop și astfel tot meritul lor culmineaza în rolul lor de descriitori și cronisti buni.

Cel dintîi și adeveratul scriitor național rusec a fost Nicolau Gogol. Născut din popor și crescut în popor, fiind cu el din copilăria lui cea mai fragedă în atingere continuă, i-a fost dat să-l cunoască cu de amănuntul, să-i cunoască toate lipsurile și neajunsurile, toate durerile, grijile și necazurile, cari l-au apăsât. Numai genialul Nicolau Gogol a fost chemat și în stare să dea un curent nou literaturii rusești; să designeze activitatea literară cea mai cu rod, mai cu folos și mai corespunzătoare spiritului timpului; numai mîna lui a cîntărit să tragă veșel întinericului etern de pe stările politice, sociale și morale rusești și 'n consecința să le arate în toată realitatea lor lumii civilizate; el a sădit în pămîntul literaturii rusești ideea introducerii elementului național care a încolțit și și-a adus roadele sale.

Meritele lui literare sînt neperitoare. Numele lui stă scris cu litere de aur în literatura rusească. Tot ce s'a scris de la el încoace pînă în ziua d'astăzi, s'a scris în urma începutului făcut de el atît de greu împreunat cu multe și mari greutăți, cari înse mîntea unui Nicolau Gogol le-a învins cu ușurătate. El, prin întemțierea literaturii naționale rusești, a și format o școală nouă. Toți aderenții lui au pășit în urmele lui, unii i-au și fost superiori în privința formeii scrierilor, în privința conținutului lor înse nici unul nu s'a rădăcat mai pe sus de el. Deosebirea de cîpetenie între el și între Puschkin și Lermontov

tov e impregiurarea, că pe când scrierile celor doi din urmă sunt mai mult de un caracter etnografic, pe atunci cele ale lui Gogol ne dau icoana cea mai fidelă despre modul de cugetare și simțire al poporului rusec, despre lipsele și patimele, despre păcatele și virtuțile ale acestuia. În scrierile lui accentuiază sus și tare satisfacerea cererilor și pretensiunilor făcute într'un mod amenințator de popor. Prin sbiciuirea slăbiciunilor și părților rele ale societății civilizate rusești, a vrut s'o influențeze într'acolo, ca să se lapede de tot ce-i străin, să se întoarcă la moravurile, la obiceiurile ei strabune.

Starea atât de miseră de pe atunci a poporului rusec de rënd legat de glie, ruinat materialiceșce, atât de trudit și muncit, înca a fost un factor principal în dezvoltarea literaturii naționale rusești. Toți scriitorii naționali rusești și între aceștia mai vârtos trei: Nicolau Gogol, Teodor Dostojevski și contele Leo Tolstoi, au îmbrătoșat cu căldură cauza poporului, tuturor le-a zăcut la inimă soarta amară a poporului; toți și-au pus de scop îmbunătățirea sortii acestuia. Crearea unei stări mai bune spirituale, materiale și morale, s'a putut așteptă numai de la vreo schimbare a stărilor politice și sociale; de la zadarnicirea contrastelor și diferențelor atât de vioace dintre cele două straturi atât de opuse ale populațiunii rusești. Din motivele acestea ne putem explica tendențiositatea scriitorilor naționali rusești și de ce ne întâlnim în scrierile lor pas de pas cu probleme politice și sociale.

Cu întemeierea literaturii naționale rusești, s'a introdus în ea și realismul. Astfel toți reprezentanții ei au și fost realiști în înțelesul cel mai strict al cuvântului. E și lucrul firesc. Ei, apostolii poporului de rënd și sbiciuitorii pe cât se poate de aspri ai societății civilizate, desbracată aproape de toate însușirile naționale, cu spoiala ei străină, cu moravurile ei străine, cu viața ei desfrânată; ei, cari au urmarit nobilul scop de a deșteptă poporul din letargia lui, de a-l scapa din lanțurile subjugării -- ei au trebuit să fie realiști; în vederea ajungerii scopului lor au trebuit să se țina stricte de adevăr, de realitate. Astfel în toate scrierile lor desfașura cu cea mai mare fidelitate stările atât de triste și miserabile, dar adevărate ale poporului rusec; în toate scrierile lor elementul popular e preponderant; cele mai multe acțiuni, întâmplări, sunt luate din viața poporului; prin tipurile, prin caracterele lor sunt personificați rușii cu trup, cu suflet. Numai prin o astfel de activitate s'a putut introduce în literatura rusească elementul național și eschide din ea ideile, caracterele împrumutate din vest. În vederea activității acesteia e și natural, dacă tuturor prestațiunilor din epoca literaturii naționale le atribuim o valoare mai mult politică și socială, decât poetică. Unii dintre următorii lui Gogol și dintre aderenții școlii realiste au periclitat prin scrierile lor curentul național literar.

Conținutul scrierilor lor e așa dicând fără de nici o valoare și astfel și influința lor a fost cu mult mai slabă, decât să fi putut da pept cu curentul acesta sănătos, decât să-l fi putut schimbă. Realismul ajuns pe mâinile lor, cari nu și-au priceput chemarea lor de scriitori, cari n'au înțeles scopul nobil al scrierilor antecesorilor lor -- a degenerat în naturalismul cel mai cras, lipsit de ori și care tendința ideală. Satirisarea îndreptățită devine prin condeciul lor o batjocura proastă, deanna numai de condamnat;

critica dreaptă și imparțială a tot ce-i rău devine o negare nihilistică a tot ce-i drept și bun; lucrurile cele mai murdare și mai de rënd sunt înșirate și prelucrate cu multă plăcere în scrierile lor.

Poate, dacă șirul astorfel de scriitori ar fi fost mai lung și dacă între ei s'ar fi aflat barbați, cari să desvoalte o activitate manoasă în direcția aceasta, poate e'atunci influința stricăcioasă a scrierilor lor s'ar fi validat în literatura națională rusească. Scrierile lor au întunecat puțin orizontul literaturii, dar razele binefăcătoare a doi luceaferi (Teodor Dostojevski și Leo Tolstoi) au spart întunericul și au vârsat lumina bogată peste ea.

Drd CORIOLAN NEDELICU

Doine populare din Banat.

A
nietă de la munte,
Nu purtă cerța pe frunte,
Că se fac vorbe mai multe.
-- Las să facă, niceț itu-mi pasă,
Că bărbatu nu-i acasă,
Că-i cătană împărătesc,
Eă sunt tineră și iubesc.

Cine iubesc și tine,
Dă-i Doamne noroc și bine,
Cine iubesc și lasă,
Dă-i Doamne și reț în casă.

Frunză verde bat-o bruma,
Dar pe mândra mănec-o ciuma,
Cum să-mi las traiu și gluma?

Vai de mine ce-o să fac,
Că mi-a dat dorul eu cap,
Nevestele foarte-mi plac,
Fețele moarte-mi fac.

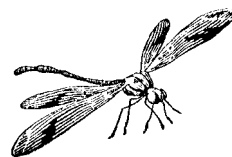
Eă plec măndro și me due,
Dă-mi gurița să ț-o sărut,
S'o sîrut odată bine,
Să-mi fie până oi veni iar la tine.

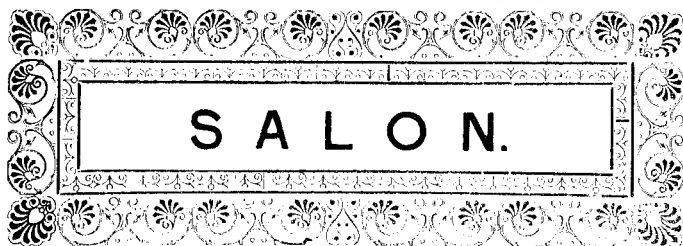
De-i șei măndră gândul meu,
Te-ai rugă lui Dumnezeu,
Să moară bărbatul teă,
Să te iubesc când vreu eu.

Pancionu.

Culese de:

ALEX. TINTARIU.

Cronică literară.

Duiliu Zamfirescu: Poesii noue. București 1899.
Carol Göbl.

Ne implinim — de și puțin întârziat — datoria plăcută de cronicari, insistând asupra noului volum de poezii al dlui Duiliu Zamfirescu, — volum anunțat altfel și de noi, înse foarte pe seurt, în unul din numerele precedente ale „Familiei”.

În raport cu valoarea sa literară, dl Duiliu Zamfirescu la noi e prea puțin, prea de tot puțin cunoscut. Nici romanele, nici versurile dsale nu sunt răspândite și cunoscute precum ar merita. Sunt aproape douăzeci de ani, de când acest scriitor dezvoltă activitate literară și încă nu are locul ce i se cuvine în inima noastră. De vina înse nu suntem noi, carora și gustul de citire și cunoașterea valorii scriitorilor nostri ni se impune aproape exclusiv de revistele de peste Carpați. Publicul nostru, care cu drept cuvânt ține să se orienteze din presa literară din București, ia de obicei de bani bunii tot ce se scrie în revistele bucureștene. Cum înse se întâmplă, și se întâmplă consecvent, ca în aceste reviste asupra unui autor se scriu pareri diferite și de obicei diametral opuse, publicul nostru rămâne sau greșit informat, sau absolut neorientat.

O pildă. Asupra versurilor dlui Zamfirescu s'au scris în presa din România destul, înse foarte diferit. Acela dintre noi, care a citit de pilda recensia din „Noua Revistă Română”, fara a fi citit mai întâi volumul de poezii, a primit de sigur impresia, că nu e vorba decât de un simplu epigon al lui Eminescu. Altul iarăși va găsi recensii, cari conclud, ca D. Zamfirescu este cel mai real talent poetic ce-l avem astăzi. Care este adevărul?

Iată aici o probă, ca nici odată să nu căutăm a ne face judecata numai după revistele bucureștene, cari au esurul a vedea toate prin prisma grupărilor personale. Nu putem osândi, cum face amintita revista, pe un autor, pentru că își publica lucrările sale la alta revista. Nu putem să nu dam atenția cuvenită dlui Zamfirescu din pricina ca scrie la „Convorbiri Literare” și nu la „Noua Revistă Română”. Datoria noastră este să cetim pe autorul însuși, în care cas criticile ne sunt de prisos și vom fi în măsura a da Cesarului ce este a Cesarului și a ne orientă noi singuri, fără considerație ca cutare autor e pe placul domnilor Maioreșcu și Dragomirescu sau al domnilor Gherea și Motru. Critica noastră sa ne fie autorul însuși, care este unicul izvor autentic.

Și cât de cloevent vorbeșee pentru sine dl Zamfirescu, o probeaza următoarele strofe din una dintre „Poesiile Noue”:

Flutare, flutare, flutare,
Aripa vântul îi-o scuture,
Grăiule tinăr al florilor,
Crainie al zorilor

Du-me prin luncă, unde soarele
Bând dimineața isvoarele
Merge nuntas, iar tu ginere
Florilor tinere.

Musce-te-ar dragostea, flutare,
Friguri de dor să te scuture,
Plânge-te-ar roua cu zorile,
Ride-te-ar florile...

Cine va citi aceste strofe, de sigur nu va lasa din mână volumașul de poezii, ci-l va citi până la sfârșit, dând astfel de mai multe margaritare, la cari eu drag se va oprî.

Va găti în acest volum versuri pătrunse de un profund sentiment național, care se manifesta în invocarea trecutului glorios și în aratarea pericolelor de cari este amenințată națiunea noastră prin invaziunea elementelor streine. Poesiile „Bucovina” și „Invectivă”, prin cari trece duchul eminescian „Unde ești tu Tepeș-Doamne?” și poesia „Buzescu” sunt tot ce s'a scris mai frumos în acest gen în timpul din urma. Și mai ales noue, celor atât de oropsiți și de desorientați politiceșee, celor blasați și aproape demoralizați naționaliceșee, — ne vine ca un balsam intaritor a mai citi versuri ca:

„Alei, Doamne, dă de frânc,
Frânc-e de la breă.
Că noi plugurile-om strînge
Și-om măi sîmîndă prin sânge
Ghindă 'n loc de grău!”

Fireșee că e ușor de înțeles, pentru ce asemenea versuri de o rara vînjosie și de curat naționalism, ca „Invectivă”, sa nu placă multora, mai ales acelor cari vor să țărăască cu ori ce preț ideale sociale în tinera noastră arta și literatura. Poetul ridică aici puternic glas de protestațiune în potriva acelor „batuți de vînturi”, carora tot ce poporul nostru îi este măret și sfânt, lor le pare „bun de zefleme”, și tata cum îi apostrofeaza:

„La voi un panglicar e dat
Ca tip de bărbăție
Și-un calambur măi admirat
Decât e poezie.

De-aceea voi ve închinăți
Sarcasmului și urei,
Cu sufletele de pirati
Și gându 'n cerul gurii.”

Sunt rane vechi, cari ard în o parte a corpului nostru național. Poetul le vede, le simte, le desveleşee. E posibil ca cei vizați sa nu reageze?

Dar nu mai puțin ne intereseaza genul romantic, în care mai multe din poeziile dlui Zamfirescu sunt scrise. Remarcam „O noapte în padure” și „Luna” cu următoarea frumoasa strofa:

„Lună, lună gânditoare,
Înflorită ca o floare,
Pe pustiul vîntului
Paznică pămîntului.”

În aceste se observă evident imitația poeziei populare. În genere în întreg volumul se simte, cum poetul tinde a se apropia de forma, limba și subiectele poeziei populare. (Vezi „Turturica“ (p. 16.), imitată după Vacărescu.) Dar tendința aceasta, unde nu reușește, da versurilor o nuanță neobișnuită, aproape bizară, așa cum astăzi o cântă numai poeții decadenti, — cărora dl Zamfirescu de sigur nu aparține. Așa întâlnim în poezia „La un model“ (p. 11), sirul popular:

„Foaie verde, foi uscate“ ...

alături de:

„Chiparșilor din vale“

sau cu:

„O marmorec icoană.“

S'ar păre că autorul anume tinde a uni și potrivit stilul clasice cu forma populară și a alcătui astfel un stil (sau forma) de *renaștere*, ca în strofa (pag. 19.):

„Unde ești, în care floare

Clipa ta nemuritoare

Și-a luat ființă nouă?

Care plantă

Elegantă

Poartă sufletu-ți în rouă“ ...

Nu știu dacă de fapt intenționat cultivă această manieră, sau e numai o stare de tranziție definitivă la forma populară. În tot cazul e o apariție interesantă.

Dovada, că dl Zamfirescu nu e stăpân numai pe formă și limbă, ci dispune și de un fond distins de idei, sunt versurile de cuprins filosofie, contemplațiile „La mormântul lui Shelley“ și „Palinodie“.

În resumat, noul volum de poezii al dlui Zamfirescu prezintă mult interes și constituie un câștig real pentru literatura noastră. Că are și defecte, e natural. Și la care poet nu le-ai găsi? Așa e o scădere esențială în deasă folosire a cuvintelor în înțeles străin de acela care-l au („*foșnetul* undelor“ ...). Nu mai puțin jignesc licențe poetice la modificarea cuvintelor usuale. Comparații și imagini forțate încă se găseseră și supără. Dar în schimb găsim compensație deplină prin calitățile cele bune inerente „Poesiilor noue“.

* *

Ilustrațiile noastre.

Contesa Chotek. De mai multe ori, diarele au scris că moștenitorul de tron Francisc Ferdinand vrea să se căsătorească cu contesa Chotek, fosta damă de onoare a arhiducesei Ștefania; șcirea aceasta înse totdeauna s'a desmintit. Acum de curând iarăș am cetit prin diare, de asta-dată ca un ce pozitiv, că de mult anunțata căsătorie s'a și făcut. Moștenitorul s'ar fi cununat cu aleasa inimei sale la 6 februarie în Mura lângă Bruck. Ne fiind siguri, dăm șcirea cu toată rezerva. La toată întâmplarea înse va fi interesant pentru cetitoarele noastre să vadă portretul ace-

leia, al cărei amor a îndemnat pe moștenitorul, ca eventual să renunțe la tron; iată motivul pentru care îl publicăm.

Paingenu. Un tablou simbolic plin de realism. În mijlocul mrejei, o femeie, frumoasă și voluptuoasă, care s'a întins mrejea și vrea să cucerească niște inime bărbătești. Ce-i pasa ei dacă jertfele sale au să se propădească! Ea vrea să strălucească, să alba sclavi la picioarele sale, să domnească.

LITERATURĂ.

Sesiunea generală a Academiei Române se va deschide la 7/20 martie. Biourul Academiei a și trimis membrilor invitațiunea d'a se intruni în ziua aceea după miadădi la o oră în localul Academiei, spre a începe sesiunea generală. Aceasta promite a fi interesantă, căci au să se țină și discursuri de recepțiune. În ședința publică din săptămâna trecută s'au făcut următoarele lecturi: dl I. Kalinderu, Despre portul perucelor și despre barbieri la Romani; dl Gr. Ștefanescu, Excursiune geologică în Siberia; dl V. A. Urechia, Din istoria domniei lui Caragea-Vodă.

Schimbare în redacția diarului „Tribuna“ din Sibiu. Cetim în fruntea diarului „Tribuna“ din 4/16 februarie, că dl dr. E. Dăianu, directorul acelu diar și al „Foi Poporului“ s'a retras cu ziua aceea de la conducerea lor, după ce patru ani impliniți s'a consacrat toate forțele intelectuale în serviciul lor.

Nouele tarife de poștă și telegraf. A apărut în editura librăriei arhidieceșane: „Extras din tarifele de poștă și telegraf valabile de la 1 ianuarie 1900“. Fiind tarifele anterioare în multe privințe esențial schimbate în urma introducerii valutei de coroane, extrasul acesta e de cel mai mare folos pentru birouri și privați.

O nouă tipografie românească în Arad. Dl Ioan Florea a deschis o nouă tipografie românească în Arad, unde se tipărește și noua foaie umoristică „Veselia“. Acum sunt în Arad trei tipografii românești: a dieceșei, a „Tribunei Poporului“ și asta.

TEATRU.

Teatrul Național din București. Succesul mare al săptămânei trecute a fost reprezentarea tragediei „Emilia Galotti“ de Lessing, cu dsoara Agata Bărbulescu și dna Aristița Romanescu în rolurile de frunte. Ambelor li s'au făcut ovațiuni în mijlocul unui entuziasm nemărginit.

Concert și teatru în Jebel. Corul plugarilor gr. or. români din Jebel va aranja în 12/24 februarie concert și reprezentație teatrală în localul ospetăriei de acolo. Se vor cânta compoziții de C. Porumbescu, Vidu, Humpel, Caudella; se va declamă o poezie (Florea lui Petac) de Iulian Grozesc. Apoi se va juca piesa „De la sat“ în 4 acte de N. Macoviștean. În pauză Călușerul și Bătuta.

Reprezentăție teatrală în Grebenaț. Corul vocal al plugarilor din comuna Grebenaț a dat acolo la 16/28 ianuarie o reprezentație teatrală, sub conducerea învățătorului Lazar Oprin, jucând piesa „Săpăto-

rul de bani" localizație de Antoniu Pop. S'a mai cântat și declamat.

Producțiune teatrală în Mercurea. Sâmbăta trecută, la 5/17 februarie, s'a aranjat în Mercurea o producțiune teatrală, jucându-se piesele: „Cinel cinel" comedie cu cântece într'un act, de V. Alexandri și „Stan covrigarul" cântecel comic, asemenea de V. Alexandri. După teatru a urmat dans. Petrecerea s'a dat în otelul „La 3 arabi" în folosul școalei române gr. or. de acolo.

Reprezentăție teatrală în Benceul-român. Corul vocal bisericesc gr. or. român din Benceul-român va da duminica la 13/25 februarie acolo concert popular, cu reprezentăție teatrală, jucându-se piesa „Saracie lucie" comedie populară cu cântece într'un act de Iosif Vulcan.

Concert și reprezentăție teatrală în Illadia. Corul vocal gr. or. din Illadia a aranjat acolo în duminica trecută, la 6/18 februarie, concert popular și reprezentăție teatrală. S'a jucat „Vladuțul mamei" comedie populară într'un act de Lupulescu și „Vecinătatea periculoasă" comedie într'und act, localizată de Trocar.

Concert și teatru în Țințari. Inteligența română din Țințari va aranjă la 13/25 februarie concert și teatru în localul școalei comunale. Se vor cântă trei coruri și se va juci „Peatra din casa" comedie într'un act de V. Alexandri.

MUSICĂ.

Concertul G. Enescu la Paris. Genialul artist, dl G. Enescu, aplaudat cu atâta entuziasm înainte cu doi ani la Bucuresei, a dat de când un concert la Paris în sala cea mare a Châtelet-ului. Artistul a obținut un succes foarte mare, încât toate diarele îi fac elogi și-i prevestesc un viitor strălucit. Acest viitor mare îi suride atât ca la compositor, cât și ca la esecutant, căci a luat premiul cel mare de vioară la concursurile din urmă ale conservatorului din Paris. Iată un talent, menit a reformă muzica românească și a-i face renume în lumea mare.

Concertul dnei Dochia Avineanu. Timera artistă, dna Dochia Avineanu, care se bucura deja de bun nume, a anunțat pentru marția trecută un concert la Ateneul din Bucuresei, cântând piese de Weber, Rossini, Haydn, Bach-Gounod și Schubert.

Concert la Orăștie. Reuniunea română de cântari din Orăștie aranjează acolo astăzi în 12/24 februarie concert în sala otelului „Széchenyi", cântând coruri de Tim. Popovici, Nicolae Todea, Flechtenmacher și Dima. După concert urmează joc.

Corul tinerimei române din Rotbav de lângă Brașov va da acolo astăzi în 12/24 februarie o producțiune declamatorică-muzicală sub conducerea învățătorului G. Tulea.

PICTURĂ.

Tabloul Horia la expoziția din Paris. Cetim în diarele bucureșene, că dl Gheorghe Popovici, talentatul pictor și profesor al școalei de Bele-arte din Iași, după o muncă de un an și jumătate a terminat monumentalul tablou istoric ce reprezintă „Execuția lui Horia din 1783", tablou ce va trimis la expoziția universală din Paris.

BISERICĂ ȘI ȘCOALĂ.

Societatea „România Jună" a tinerimei române din Viena ni-a trimis Raportul anual de la 1 noiembrie 1898 până la 31 octombrie 1899. Societatea a percut anul trecut 5 membri: Emilian Popovici inginer, șef de secție la caile ferate române în Galați, Lascar Catargiu, Valeric P. Bologa, dr. George Candra și Diamandi Manole, precum și binefacătoarea Aspasia B. Popovici. Societatea a avut 44 membri fondatori, 117 onorari, 89 emeritați, 49 ordinari. A ținut 13 ședințe ordinare, 3 festive și 3 literare. Au primit 46 diare. Biblioteca s'a urcat la 1270 opuri în 1548 volume și 313 broșuri. Cassa, fondul neatacabil, hârtii de valoare 7844 fl. 75 cr., bani gata 4608 fl. 35 cr. depuși la institutul „Ardeleanu" din Orăștie, 3800 fl. depuși la „Victoria" din Arad; fondul de rezervă 450 fl. depuși la o cassa de pastrare din Viena; fondul disponibil 344 fl. 27½; cu totul, în hârtii de valoare 7844 fl. 75 cr., în bani gata 9202 fl. 62½ cr. Fundațiunea jubilară pentru crearea unui alumnului român în Viena, 3142 fl. 73 cr. Conducerea societății: a. Comitetul. Cand. med. Marius Sturza, președinte; cand. forest. Aureliu Turcan, vicepreședinte; stud. iur. Mihai Popovici, secretar I, semestrul I; stud. tehn. Gavril Barbul, secretar I, semestrul II; stud. iur. Bogdan cav. de Pruncu, secretar II, semestrul I; stud. iur. Nicu Carabioveschi, secretar II, semestrul II; stud. med. Nicu Dracinschi, cassar; cand. tehn. Eugeniu Muntean, controlor; stud. med. Ricard Linche, bibliotecar; cand. med. Ilie Ganea, econom. b. Comisia literară. Stud. med. Nicu Dracinschi, cand. fil. Iosif Popovici, stud. iur. Mihai Popovici, cand. iur. Guilelm Sorban, cand. med. Marius Sturza. c. Comisia redacționară. Cand. iur. Caius Brediceanu, cand. tehn. Antoniu Pașcutiu, cand. med. Titu Pertia.

Sfințirea capelei gr. or. române din Panciova. Duminica la 11 februarie n. s'a realizat o vechia dorința a Românilor din Panciova, sfințirea capelei gr. or. române, înființată de curând, ca prim stadiu al despartirii lor ierarhice de catra serbi. Sfințirea, precum aflam din o corespondența mai lungă primită la încheierea nr. trecut, s'a făcut cu mare solemnitate, celebrând parintele protopresbiter Trifon Miclea, dimpreună cu mai mulți preoți, între cari și fiitorul administrator parochial parintele Ioan Stroia parocul din Omolișa. Cântările rituale au fost cântate de corul vocal al plugarilor din Deliblata. A asistat lume multă și bucuria Românilor a fost mare.

Parochie gr. or. română în Budapesta. Înainte cu vr'o dece ani limba română scotându-se din biserica greco-română din Budapesta, Români gr. or. de acolo n'au mai avut biserica. Acum aflam din diarele budapeștane, că colonia ortodoxă română, în frunte cu dl Iosif Gall, George Szerb și alții au cerut în numele credincioșilor ortodoxi români din Budapesta de la Pr. Ssa episcopul, Goldiș concesiu pentru înființarea unei comunități bisericești, ceea ce episcopul a și învuițat și totodată a designat pe dl G. Bogoevici, secretarul fundațiunii Gozsdu, să facă pregătirile.

Ședința societății Ioan Popasu din Caransebeș. Societatea de lectură Ioan Popasu a junimei studioase de la institutul teologic-pedagogic al diecesei ortodoxe române din Caransebeș a aranjat la 2/14 februarie o ședință publică în sala mare a otelului „Popul verde". Programul s'a compus din cântări, declamațiuni și disertațiuni.

C E E N O U.

Hymen. *Dl. dr. Ladislau Gyurko*, avocat în Jibou, Selagiu, și dsoara Livia Nilvan, fiica dlui Nicolae Nilvan, avocat în Someuta-mare, își vor serba cununia la 26 februarie n. în Someuta-mare. — *Dl. Traian V. Motora*, absolvent de teologie și ales paroc în Gernesig și dsoara Maria Tomuş se vor cunună la 13/25 februarie în Abrud. — *Dl. Ioan Simu*, absolvent de teologie din Blaş, se va cunună cu dsoara Eugenia Virginia Ciura la 1 martie n. în Abrud. — *Dl. Ioan Banciu* și dsoara Sabina Florian s'au cununat la 18 februarie în Selişte. — *Dl. Ioan Negoescu* din Târlungeni și dsoara Emilia G. Eremia din Bacăfalau s'au cununat duminică în 6/18 februarie. — *Dl. David Voniga*, ales preot în Giroc, s'a logodit cu dsoara Ecatarina Vuia din Lăpova. — *Dl. Nicolae Palade* absolvent de teologie din Câmpeni și dsoara Aurelia Nicola din Albae, fidațați.

Procesul pentru cununa lui Iancu. Procesul intentat studenților în drept Coriolan Steer, George Novacovici și Ioan Scurtu, cari ca delegați ai tinerimii române universitare, au dus o cununa pe mormântul lui Avram Iancu în Tebea, s'a judecat în 1/13 februarie la judecătoria cercului din Baia-de-Criş. Procesul acesta senzațional a deșteptat interesare mare și la pertractare s'a înfașoșat lume multă. Cer trei acușați au luat toată răspunderea și s'au declarat solidari în toate. Apărătorii au fost avocații Teodor Pop din Baia-de-Criş, Franc. Hossu-Longin din Deva și Stefan C. Pop din Arad. Pertractarea a fost foarte agitata. Judele mai de multe ori a oprit pe acușați în apărarea lor; ba de două ori a întrerupt chiar și pe substitutul de procuror. În urmă s'a pronunțat următoarea sentință: 1, De acușa delictului contra religiei se achită; 2, dar sunt condamnați pentru serbatorirea lui Iancu, culpabili de infidelitate către idea de stat maghiar și pentru cununa cu trei colorii; 3, cununa se confiscă. În urmarea acesteia, fiecare se condamnă la 6 săptămâni închisoare și 150 coroane amendă. Acușați și apărătorii însinua recurs la tribunal. În ziua următoare, condamnații și parte

din publicul românesc, întorcându-se acasă, s'au oprit la mormântul de la Tebea al lui Iancu; damele l-au preșerat cu flori și, descoperindu-și toți capetele, dl Francisc Hossu-Longina și un Tatal-nostru. De aici și pretutindeni în calea lor, tinerii condamnați au fost întâmpinați de către poporaținea română cu manifestații de simpatie și dragoste.

Despărțământul oradan al Asociațiunii. Revocăm în memoria publicului românesc din Oradea-mare și impregiurime convocarea dlui Nicolae Zigre, publicată în nr. trecut al „Familiei“, spre a constitui despărțământul oradan al Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român. Totodata facem apel la toți fruntașii noștri să se prezinte în număr cât de mare spre a pute inaugura cu bune auspicii acest despărțământ, menit a răspândi cultura națională în poporaținea română. Adunarea constituantă se va ține luni în 14/26 februarie, la 3 ore după miadădi, în sala cea mică a otelului Arborele verde.

Concertul tinerimii române din Oradea-mare, care se va da luni în 14/26 februarie, după toate presemnele, are să reușească foarte bine. Ceea ce privește nivelul artistic, acela va atinge culmea posibilității, căci vor debută puteri din cele mai bune ce avem până acuma. Iar încă pentru participarea publicului, avem informațiunile cele mai îmbucurătoare, că familiile române din comitat, precum și din alte părți, se vor prezenta în număr frumos.

Au murit: *Constantin Iovanovich de Solsița*, mare proprietar, deputat dietal al cercului electoral Moravița, la Vêrșet, în 19 februarie, în etate de 45 ani; — *Samuil Vulcan*, student în a VII cl. în Beceherce, fiul repozatului Samuil Vulcan, fost notari în Ecica-română, la 10 februarie, în etate de 15 ani, jelit de mamă-sa Luciana Vulcan, de frate-sau Emil și de numeroși consângeni: înmormântarea s'a făcut la Ecica-română, însoțit până la cimiterul gr. or. de 24 colegi ai săi de la gimnasiul din Beceherce și de numeros public de acolo și din impregiurime; — *Eulimiu Vuia*, învățator emerit, după un serviciu de 30 de ani, la 17 februarie, în Raclita, protopresbiteratul Belintului, în etate de 50 ani.

Proprietar, redactor răspundător și editor: **IOSIF VULCAN.** (STRADA ALDÁS NR. 296 b.)

„BIHOREANA“ institut de credit și economii societate pe acții, în Oradea-mare.

C o n v o c a r e.

Domnii acționari ai institutului de credit și economii „Bihoreana“ societate pe acții în Oradea-mare, conform dispoziției §-lui 19 din statute, se învita

la prima adunare generală ordinară,

care se va ține în Oradea-mare la 8 martie 1900 st. n. la 10 ore înainte de miadădi în localul institutului.

Obiectele puse la ordinea zilei sunt următoarele:

1. Alegerea a trei scrutători pentru actele de alegeri și a trei membri pentru verificarea procesului verbal.

2. Raportul anual al direcțiunei.

3. Raportul comitetului de revisiune despre examinarea computului anual, a bilanțului și a propunerilor pentru împărțirea profitului.

4. Stabilirea bilanțului anual și deliberare asupra împărțirii profitului curat.

5. Fixarea prețului marcelor de prezență pe anul 1900.

6. Determinarea scopului spre care, la propunerea direcțiunei, este a se întrebuintă suma amintită în §-ul 61. punctul f.

7. Alegerea a doi membri în direcțiune pe 2 ani.

8. Alegerea a 5 membri în comitetul de revisiune pe 3 ani conform §-lui 57. din statute.

Se atrage atențiunea domnilor acționari la următoarele dispoziții din statute:

§ 24. Pentru folosirea dreptului de vot se recere, ca acționarul să fie trecut ca proprietar al acțiilor sale în cărțile institutului cel puțin cu 6 luni înainte de adunare și cu una zi înainte de aceasta să depună pe lângă revers la direcțiunea institutului, respective la locurile designate de direcțiune, acțiunile sale, eventual și dovedile de plenipotință.

Acțiunile depuse la locurile designate de direcțiune, se vor lua în considerare numai încât reversul despre depunere, cel mult în ziua premergătoare adunării generale s'a depus la institut.

În legatură cu dispozițiile §-lui 24. din statute, avem onoare a notifica, că în ședința plenară direcțională ținută la 24 ianuarie 1900, pentru depunerea, respective primirea acțiilor și edarea documentelor despre depunere s'a designat în acest an, respective au fost rugate institutele Albina, Victoria, Silvania, Economul, Oravieana și Patria.

Oradea-mare, 24 ianuarie 1900.

Direcțiunea institutului.

Debit		Contul Bilanțului				Credit	
		cor.	fil.			cor.	fil.
21	Cassa în numărar . . .	11224	30	1	Capital social . . .	600000	--
2	Capital neversat . . .	129714	08	4	Fondul de rezervă . . .	474	46
9	Cambii de bancă . . .	547245	22	24	Spese de fondare . . .	1471	74
11	Cambii cu acoperire hipot.	126866	70	7	Depuneri spre fructificare	355146	08
13	Credite hipotecare . . .	121133	20	29	Deposite de casă . . .	1355	26
15	Credite de cont-curent . . .	30279	90	36	Saldul intereselor transit.	9695	30
17	Credite pe efecte . . .	6522	--		Profit net	37711	38
19	Credite personale . . .	4783	--				
34	Capitale elocata la alte inst.	23079	48				
25	Mobilier	4538	30				
	10% descriere . . .	453	84				
30							
33	Diverse conturi debitoare		921				
		1005854	22			1005854	22

Debit		Contul profitului și al perderilor				Credit	
		cor.	fil.			cor.	fil.
8	Interese după depuneri	11928	62	10	Interese de la cambii de		
31	10% dare după interese				bancă	37093	56
	de depuneri . . .	1192	88	12	" " " " cu		
32	Contribuție	4136	78		acoperire hipotecara	8293	86
27	Salare	10403	30	14	Interese de la cred. hipot.	8979	62
26	Spese curante (porto, lu-			18	" " " " pe efecte	365	10
	minat, încălzit etc.)	2716	62	20	" " " " person.	402	08
28	Chirie	1924	24	16	de cont-curent	983	66
25	Descriere din mobilier .	453	84	35	" după cap. eloc. la		
	Profit net	37711	38		alte inst. (70% scut. de dare)	8523	58
				22)			
				23)	Provisiune	3894	34
				30)			
				3)	Interese de întârziare a		
					acționarilor	1931	86
		70467	66			70467	66

Oradea-mare, 31. decembre, 1899.

Dr. Coriolan Pap m. p.
director executiv.

Iosif Diamandi m. p.
comptabil.

Direcțiunea:

Iosif Roman m. p.

Iosif Vulcan m. p.
președinte

Nicolau Zigre m. p.
v. președinte

Moise Nyes m. p.

Iosif Moldovan m.p. Andrei Horvath m.p. Petru Pântya m.p. Dr. Nicolae Popovici m.p. Antoniu Palladi m.p.

Subsemnatul comitet am examinat contul present și l-am aflat în deplină regulă și în consonanță cu registrele institutului.

Oradea-mare, 24. ianuarie, 1900.

Comitetul de revisiune:

Samuil Ciceronescu m. p.

Toma Pacala m. p.
președinte

Sava Raicu m. p.

Dr. Iuon Buna m. p.